

НЕСИГУРНОСТТА, ПРЕВЕНЦИЯТА НА ПРЕСТЪПНОСТТА И КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ В ГОЛЕМИТЕ ГРАДОВЕ

проф. д-р Добринка Чанкова

Рецензия на книгата на Irene Sagel-Grande "**Urban Living at the Beginning of the 21st Century in Amsterdam, Hamburg and Vienna**", Antwerpen-Apeldorn: Maklu, 2020

Наскоро бе публикувана новата книга на д-р Ирене Сейгъл-Гранде "Градски живот в началото на 21-ви век в Амстердам, Хамбург и Виена", която основателно привлече интерес в много държави. Д-р Сейгъл-Гранде е дългогодишен преподавател по Наказателно право и Криминология в университетите в Лайден и Грьонинген, Нидерландия, утвърден изследовател на актуални въпроси на Европейската санкционна система, затворите, сравнителното наказателно право и др.

Началото на последната ѝ книга е поставено с участието ѝ в европейски проект по проблемите на несигурността в Европейските градове (2001-2004г.). Проектът представлява мащабно криминологично и социологическо проучване на рисковете и проблемите на сигурността, базираната на общността превенция на престъпността и качеството на живот в Амстердам, Будапеща, Хамбург, Краков и Виена. Тъй като за проекта е била важна гледната точка на жителите на тези големи градове, методологията му включва количествено проучване посредством анкета и качествено проучване чрез интервюта на граждани. Проектът приключва с доклад, който според автора не предлага достатъчно задълбочен анализ на многобройните измерения на установените по емпиричен път факти и заключения. Ето защо тя продължава работата си по него още 15 години, някои от които със съдействието на Leo Toornvliet, извършил част от статистическите анализи. Същевременно, променя частично фокуса, като изследва само Амстердам, Хамбург и Виена, но много по-детайлно, разширявайки предмета на проучването си с нови области. Така, след близо 20 години работа, включваща непрекъснато актуализиране на постигнатото знание и обогатяване с много нови факти, продукт на еволюцията, се е стигнато до този забележителен труд - хроника на процесите в емблематични европейски градове. Същевременно, авторът изключително вешо и прецизно анализира не само проблемите на престъпността и виктимизацията, но и редица социо-демографски въпроси, обективната и субективната несигурност, социално-пространственото вграждане на чужденците, и преди всичко ролята на

мигрантите и отражението на всичките тези фактори върху качеството на живот в големия град. Трудът е не само констатация на обективната действителност, той предлага и визия за бъдещето, с което заслужено получава адмирации.

Основните въпроси, които вълнуват автора, и на които тя дава сполучливи отговори са: Какво е влиянието на глобализацията, индивидуализацията и сегрегацията върху емоционалното и когнитивно състояние и поведението на гражданите? Какво въздействие оказват процесите на развитие и трансформация върху качеството на живот и благоденствието им? Какви са последиците на промените в околната среда, климата, световните епидемии върху чувството за сигурност на жителите на проучваните области? Кои са новите им тревоги и безпокойства? Какво е значението на мултикултуризма и как следва да се преодолеят трудностите в интеграцията на чужденците и бежанците? Как да се реагира на сравнително високото ниво на престъпност?

Могат да бъдат открити три пласта на проучването: на макро ниво са изведени спецификите на отделните страни и градове; на мезо ниво - особеностите на районите, и на микро ниво - характеристиките на отделните квартали. Така освен анализ на данни за съответните държави и посочените градове, специален акцент е поставен на следните обособени райони: De Vijlmer и De Vaarsjes в Амстердам; Wilhelmsburg в Хамбург и Leopoldstadt във Виена. Авторът е избрал тези части от градовете поради приликите в тях - относително подобни размери, градоустройство, архитектура, стандарт на живот, което би направило сравненията съпоставими. Според нея психологическите аспекти на дизайна на околната среда и най-вече забележителна архитектура са важни за чувството за принадлежност на жителите на съответните райони, което рефлектира в отговорите им. Обобщенията на реакциите на респондентите са комуникативно представени в табличен вид, трудът се допълва уместно и от множество фотографии.

Логично, централно място и най-голямо внимание получават Нидерландия, Амстердам и посочените райони. Направен е прецизен социологически "разрез" на населението. Изследвана е динамиката на процесите, свързани с установяването на мигранти и бежанци в страната и проектите, свързани с това. В малката гъстонаселена мултикултурна страна присъствието на граждани, произхождащи от други страни, от различен етнос, с различна вяра, образование и др. характеристики, има много импликации върху съвместното съществуване. Те не само са свързани с демографското развитие, но и с икономиката, състоянието на

заетостта и безработицата, доходите, културните влияния. Естествено, на преден план са проблемите, свързани с престъпността и превенцията. Заслужено място е отделено на проявите на насилие, радикализацията, тероризма. В този аспект се посочват фактори като градоустройството, което би следвало да е такова, че да намали възможностите за извършване на престъпления; укрепване на социалните връзки; интеграция на младежта, интензифициране на контрола и т.н. Посочена е интересната практика на изграждане на мрежи и култура на сътрудничество като важен елемент на социалната кохезия и способ за профилактика на престъпността.

В книгата са удачно интерпретирани и някои от съществуващите безспорни истини за градския живот, например, че превенцията на престъпността е задача на общността; че виктимизацията - пряка и непряка - е функция на социалното сцепление и контакти и по-точно на липсата им; че свободата и безопасността са взаимнообусловени и т.н. Разгледани са и някои нови екзистенциални неудобства и тревоги, свързани с крайно диверсифицирания човешки състав и градски пейзаж и модалитетите на новия *modus vivendi*. Сред основните заключения могат да се посочат: подчертаната необходимост от повече контакти между холандци и чужденци; необходимостта чужденците да възприемат местния живот и обичаи; емблематичната холандска толерантност вече е миксирана с някои резерви; по-високото образование е предпоставка за по-ангажирано социално включване и т.н. Предложени са конкретни защитни мерки при опасност, а така също и мерки за избягване на опасностите.

Особеностите на градския живот в Германия са представени чрез проучването на Хамбург. И тук на фокус са социо-демографските факти, обуславящи качеството на живот - различни етноси, мигранти, тяхната роля в общия живот, а така също и структурата и динамиката на престъпността. Както бе посочено, Австрия е представена посредством проучване на живота във Виена. Откроени са както приликите, така и разликите в: процесите на виктимизация, дискриминация, ксенофобия; защитни мерки, усещането за сигурност и неговите детерминанти. На базата на многопластови сравнения са направени изводи и препоръки за качеството на живот и благосъстоянието на жителите на посочените държави, градове и квартали. Те са свързани не само с превенцията на престъпността, но и с такива аспекти като социални услуги, шум и околна среда, роля на полицията и т.н.

Без съмнение, представеното в книгата изследване е сложно, комплексно, на мултидисциплинарно. Затова е и ценно. Препоръчвам книгата на учени от различни области - право, социология, урбанистика, на студенти от съответните факултети, на практики - кметове, представители на общински съвети, и на всеки, за когото качеството на съвместния живот е важно.

